

Szántó Piroska

Kamaszlány-kedély: komoly és könnyed és konok. Talán kezdettől fogva. A század jelentős részén végighúzódo életpályán pedig a sokakat ért, sokféle tragédiában való részvétel; *ugyanolyan* hányattatások egészen különböző rendszerekben, s mindehhez még különös, személyes katasztrófák sora. („*Ne lelkizzünk, hagyjuk ezt, hagyjuk ezt...*”) Hogy lehet mégis: a műveken, bármikor készültek, bármilyen technikával, a tragikus *külső* tapasztalattól elválaszthatatlanul, megkülönböztethetetlenül, ugyanolyan vonalakban egy másik, megingathatatlan bizonyosságú *belső* tapasztalat érződik, amelynek középpontjában az *örökkévalóság* derüje áll? – Csaknem kizárólag élőlények a képeken, vagy élőlények részei, növények, állatok, emberek, olykor egyik a másikba mosódva-növe, mintha a Teremtés egésze játszana karneváli hangulatban: hol egyik, hol másik élőlény maszkját öltve magára; mindegy, a lényeg úgyis *egy*. S mindenben és mindenütt lendület és mozdulat: még a botorul némának vélt csontok is eleven hévvel ölelik egymást. No és a színek: miért éppen a fekete és fehér és bíbor és arany; vagy ez utóbbinak földi mása: a sárga? A legszakrálisabb és egyben legdekadensebb színek, a pompa és a szimbólumok színei... Vagy a csontszín és testszín sokatmondó egybeesései. És vadul villogó ezüstök és kékek és lilák, ott, ahol nagyon hideg van. („*Nem vagyok kolorista! A színeket külön meg kellett tanulni!*”) Hogyan lehet az: annyi időn keresztül, s a legkülönbözőbb technikák mögött is (kréta, ceruza, vízfesték, olajfesték, tus, „*csurgatás*” stb.) mindig ugyanaz a lényeg: az élelenség, a mozgás? És mennyiféle – a festőnek sokszor felrótt – stílus, ugyanaz az otthonosság naturalizmusban és absztraktban... („*Ennyi idős vagyok, és még mindig nem érzem szükségét, hogy lekössem magam, pedig az emberek szeretnek – ráismerni. Nem lehet alkalmazkodni mindig minden követelményhez, kor-*

szakos divathoz. Szívesebben élek mindenkor a mondanivaló sugallta fogalmazásmóddal, technikával... Különbölni olyan lennék, mint az ember a mesében, aki a fiával szamarat vinne eladni a vásárba, s mivel minden járókelő tanácsát megfogadja, hogy húzza-e, tolja-e a jóságot, ki üljön rá, ki nem: a végén a hátán viszi már...”)

Mindeme formai sokféleséget egyetlen alkotói tulajdonság foglalja harmonikus egységbe: az *odaadás* minden létező iránt. Ezért hát, hogy *mindegy*, milyen modort, eszközt és témát választ a festő: minden képéből ugyanaz a rajongás, az *élet* iránti; ugyanaz a szenvedély, a *megelevenítő* sugárzik – ezért, hogy gyakori, pusztulással foglalkozó képein is: mintha elmosódnék a különbség lét és nemlét között.

Szántó Piroska igen viszontagságos úton jutott el odáig, hogy művészete – két Munkácsy-díj és az Erdemes művész kitüntetés után – 1983-ban Kossuth-díjjal jutalmaztassék. E bonyolult, s vagy húsz önálló kiállítást megért pályáról a legtöbbet saját könyve, az 1982-ben megjelent *Bálám szamara* mondhat el – ugyanazzal a keserűségen érlelt, világralátó derűvel, amellyel képei hatnak ránk.

A védtelenekkel való konok együttmaradás hozza nehéz helyzetekbe 1945 előtt – a Szocialista Képzőművészek Csoportjának tagjaként éppúgy, mint utána az Európai Iskola festőjeként, az örvenes években. S csillapíthatatlan szuverenitásigénye nehezítette meg, hogy alkotói mellőztetések s magánemberi viszontagságok után költőhitvesével, *Vas István*mal végre ama szilárd értékrendű nyugalomhoz jusson, amely szentendrei „nyárilakában” vagy budapesti otthonában (Groza Péter rkp. 17.) mind a mai napig hihetetlenül tevékeny életre serkenti a festőt. („*Festeni a legtermészetesebb tevékenység...*”)

Abody Rita